

СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ СТ. 307 «НЕЗАКОННЕ ВИРОБНИЦТВО, ВИГОТОВЛЕННЯ, ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ПЕРЕСИЛАННЯ ЧИ ЗБУТ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ»

Собко Г. М., Мох Т. П.

У статті досліджується стан відношення до наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів сучасної молоді, які вбачають у них або лише лихо, або шлях до задоволення, проте відношення до наркотичних засобів повинно бути іншим. Завдяки наркотичним засобам урятовано велику кількість хворих осіб, які отримали поранення і потребують лише часу для отримання допомоги, і цей час можуть надати наркотичні засоби. Усе це стоїть медичного використання наркотичних засобів. Проте і статтю присвячено саме ставленню до збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів осіб, хворих на наркоманію, і їх відношенню до цього збуту, якій не має корисного характеру. Проаналізовано сучасний стан учинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, завдяки чому встановлено, що кримінальні правопорушення, пов'язані з обігом наркотичних засобів, займають третє місце серед інших кримінальних правопорушень поступаючись тільки кримінальним порушенням проти власності й проти життя та здоров'я, що доводить актуальність вибраної тематики. При цьому саме внутрішньому ставленню приділено найбільшу увагу: суб'єкту кримінального правопорушення та суб'єктивному боку. Аналізується усвідомлення як ознака суб'єкта у разі збуту особою, хворою на наркозалежність, а також суб'єктивний бік із погляду усвідомлення значення мети збуту за наявності хвороби на наркоманію та невірною відношення законодавства до оминання мотиву як обов'язкової ознаки кримінального правопорушення. Проаналізовано точки зору провідних науковців, які присвятили наукові роботи з'ясуванню складу кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Окрім того, проаналізовано постанови Пленуму Верховного Суду України із зазначених питань, на підставі проведе-

ного аналізу запропоновано зміни до чинного закону України про кримінальну відповідальність.

Ключові слова: збут, мета, мотив, суб'єкт, суб'єктивний бік, наркотичні засоби, психотропні речовини.

Sobko H. M., Mokh T. P. Subjective features of a criminal offense under art. 307 illegal production, making, purchasing, storage, transportation, sending or sale of narcotics, psychotropic substances or their analogue

The article examines the state of attitudes towards drugs, psychotropic substances or their analogues of modern youth, who see in them either only a disaster or a way to satisfaction, but the attitude to drugs should be different. Drugs have saved a large number of sick people who have been injured and only need time to get help and can provide drugs. All this applies to the medical use of drugs. However, the article is devoted to the attitude to the sale of narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues of persons suffering from drug addiction and their attitude to this sale, which is not useful. Thus, the article analyzed the current state of crime in the field of drug trafficking of psychotropic substances, their analogues and precursors, thus establishing that crimes related to drug trafficking are third among other crimes, second only to crimes against property and against life and health. which proves the relevance of the chosen topic. At the same time, the most attention is paid to the internal attitude: the subject of the crime and the subjective side. Awareness is analyzed as a sign of the subject in case of sale by a person with drug addiction, as well as the subjective side in terms of awareness of the importance of the purpose of sale in the presence of drug addiction and incorrect attitude of the law to circumvent the motive as a mandatory sign of crime. The following analyzes the views of leading scientists who have devoted scientific work to clarifying the composition of crimes related to illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors. In addition, the Resolutions of the Plenum

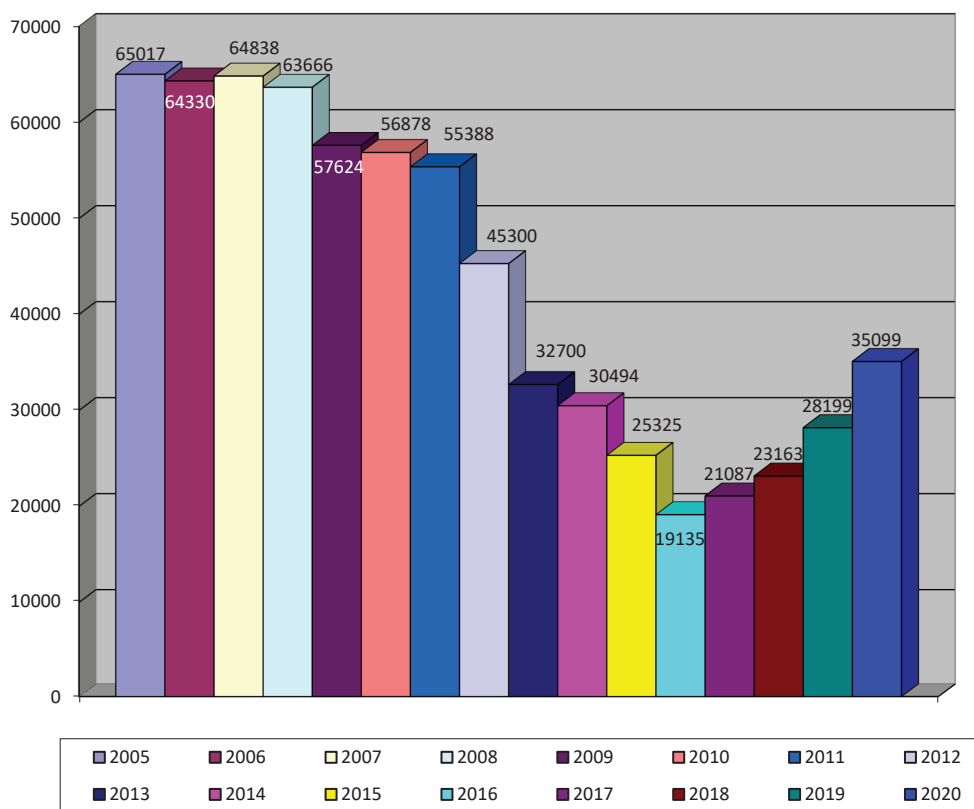
of the Supreme Court of Ukraine on these issues were analyzed and on the basis of the analysis, amendments to the current law of Ukraine on criminal liability were proposed.

Key words: sales, purpose, motive, subject, subjective side, drugs, psychotropic substances.

Постановка проблеми та її актуальність. Сьогодні представники молодого покоління (громадяни, представники влади) відносяться до наркотичних засобів не досить вірно, уявляючи лише негативний бік цих предметів, проте насправді наркотичні засоби та психотропні речовини за своїм прямим призначенням мають благородні мотиви та мету. Скільки людських життів урятовано завдяки використанню наркотичних препаратів із медичних показників: кожне операційне втручання, знеболення під час аварій та трагедій для усунення болячого шоку, поранень на війні (у гарячих точках) тощо. Але, на жаль, найчастіше використання цих термінів уживається під час опису соціальної проблематики - немедичного використання та вживання наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, яке призводить до захворювання на наркоманію та наркотизм. Саме це немедичну використання та незаконний обіг наркотичних засобів психотропних речовин, їх

аналогів та прекурсорів формує правові відносини широкого кола. Окрім того, як соціальне явище ця проблематика має міждержавний характер під час контрабанди наркотичних засобів із Латинської Америки, Грузії, Афганістану та інших країн до Європи через транзитні постачання і через нашу країну також. Щодо експертного оцінювання ООН незаконний обіг наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів становить приблизно 500 млрд доларів на рік, що становить порядку 9% від обсягу мирової торгівлі. Причому майже 65% - це безрахунковий обіг.

Щодо виявлених правоохоронними органами кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, то 2005 р. це було 65 017 кримінальних правопорушень, 2006 р. - 64 330, 2007 р. - 64 838, 2008 р. - 63 666, 2009 р. - 57 624, 2010 р. - 56 878, 2011 р. - 55 388, 2012 р. - 45 300, 2013 р. - 32 700, 2014 р. - 30 494, 2015 р. - 25 325, 2016 р. - 19 135 [2], 2017 р. - 21 087, 2018 р. - 23 163, 2019 р. - 28 199, 2020 р. - 35 099 [3] (рис. 1). При цьому, згідно зі статистичними даними, кримінальні правопорушення у сфері охорони обігу наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів займають третє місце після кримінальних правопорушень проти власності та життя та здоров'я.

Динаміка вчинення кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сфері незаконного обороту наркотичних засобів та психотропних речовин привертала увагу багатьох правників: С.Н. Арешкіна, М.М. Андрєєва, П.П. Андрушка, А.М. Бабенка, Ю. В. Бауліна, С.І. Бобракова, В.І. Борисова, І.А. Вартилицької, Ю.Н. Гальчинського, С.П. Гарницького, О.П. Гороха, І.М. Гриненка, Ю.О. Данилевської, О.М. Джужи, С.П. Дідковської, Л.В. Дороша, А.Ф. Думки, Н.Ю. Жиліна, В.Б. Калиновського, Д.В. Карауша, О.Б. Керницького, А.П. Кіцула, І.І. Ковальчука, К.Г. Костенка, Є.В. Лизогубенка, О.О. Лойфа, І.І. Митрофанова, Н.А. Мирошніченка, О.О. Михайлецького, А.А. Музики, В.В. Недільського, І.О. Нікіфорчина, Д. Й. Никифорчука, Д.О. Ноздріна, В.І. Осадчого, Р.М. Павленка, О.І. Перепелиці, В.Г. Пшеничного, Е.В. Расюка, С.Д. Рєзникова, А.В. Савченка, М.П. Селіванова, О.М. Сергєєва, М.О. Сергатово, В.М. Смітєнка, Є.Л. Стрільціва, О.В. Столярського, Р.В. Тарасенка, В.А. Тимошенка, Л.М. Тимофєєва, Ю.В. Тузова, Б.А. Торгутова, Р.Ф. Черниша, Н.П. Шевченко, І.Р. Шинкаренка, Г.В. Федорова, Ю.М. Юбко та ін.

Проблематика, пов'язана з немедичним використанням наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, достатньо складна та багатогранна. За достатньо великої розробленості цього соціального явища певна категорія питань не знайшла відображення в роботах або недостатньо розроблена чи залишається надто дискусійною. Так, на нашу думку, залишається недостатньо дослідженою вірна кваліфікація під час визначення мети збуту, що тягне за собою призначення покарання і визначення можливості звільнення від покарання.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, є однією з найбільш небезпечних категорій кримінально каранних діянь, що заподіюють значної шкоди суспільству і державі у цілому. Нелегальне розповсюдження і вживання предметів, які містять наркотичні речовини і препарати, деградує особистість наркомана, постійно штовхає його до вчинення різних кримінальних правопорушень, значно зменшує інтелектуальний потенціал суспільства, шляхом мутації змінює його генофонд.

Тут починається найцікавіше. Якщо наркотичні засоби можуть змінити особистість (його основні інстинкти), які відносяться до внутрішнього стану особи та впливають на здатність усвідомлювати,

передбачати та керувати вчинюваними діями, то необхідно проаналізувати теоретичні підстави під час кваліфікації суб'єкта та суб'єктивного боку кримінальних правопорушень.

Статтю присвячено саме суб'єктивним ознакам кримінальних правопорушень ст. 307 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів». На перший погляд здається, що все вже відоме про ці ознаки, проте, на нашу думку, існує достатньо велика кількість прогалин, які стосуються саме суб'єктивних ознак даного кримінального правопорушення. Так, відмінність ст. 309 від ст. 307 полягає саме в меті суб'єкта. Для того щоб притягнути до кримінальної відповідальності, необхідно довести мету суб'єкта, але слідчі відносяться до цього факту достатньо об'єктивно, а саме: якщо суб'єкт розповсюджує наркотичні засоби шляхом розповсюдження «закладок», це й є підтвердженням мети збуту, проте даний суб'єкт може мати зовсім іншу мету, наприклад отримати наркотичні засоби для власного споживання, а саме збут є не метою, а способом учинення кримінального правопорушення.

Викладені обставини актуалізують доцільність визначення кримінально-правових заходів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів на підставі аналізу суб'єкта та суб'єктивного боку кримінального правопорушення.

Об'єктом дослідження виступає сукупність суспільних відносин, що виникають у зв'язку з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і їх аналогів особами, які хворі на наркозалежність, та їх здатність до усвідомлення та керування своїми діями.

Предметом дослідження є чинне законодавство України у сфері визначення відповідальності осіб за незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і їх аналогів, статистичні дані, слідча і судова практика України, наукова література та періодична преса.

Метою статті є розроблення пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства і правозастосовчої практики у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і їх аналогів і кваліфікації даних злочинів.

Виходячи із зазначеної мети, автор визначає такі завдання:

- проаналізувати суб'єкт кримінального правопорушення, його інтелектуальний та вольовий

моменти, наявність захворювання у вигляді наркоманії;

- на підставі аналізу суб'єкта дослідити ознаки суб'єктивного боку під час учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням чи збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, а саме мету вчинення та мотив.

Виклад основного матеріалу. Першим почнемо аналізувати суб'єкт кримінальних правопорушень, а саме чи виключається кримінальна відповідальність за наявності хвороби на наркоманію? Що ж насправді відбувається з особою хворою на наркоманію? Чи здатна вона усвідомлювати та розуміти вчинюване нею в стані абстиненції? Чи присутня мета збуту в стані абстиненції або особа намагається тільки позбутися болі та спраги, яка була викликана залежністю?

Для відповіді на поставлені питання необхідно звернутися до Закону України про кримінальну відповідальність, у якому у ч. 1 ст. 19 КК осудною визнається особа, яка під час учинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними [1]. З точки зору А.В. Савченка, ця ознака для суб'єкта кримінального правопорушення означає, що він: по-перше, має такий стан психіки, коли може нести відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення; по-друге, має відповідний рівень соціального розвитку, зумовлений віком [4, с. 94].

Далі почнемо найдетальніше аналізувати проблему, щоб відповісти на поставлені питання. Для цього розглянемо коментарі, які дають нам теоретичне підґрунтя для кваліфікації вчинюваного діяння. Більшість аналізованих коментарів не вдається до суті проблематики, а лише констатує певні факти, зазначені у диспозиції статті, проте діти (майбутні правозастосовачі (юристи, правоохоронці, слідчі тощо)) здебільшого не аналізують доктринальний складник та періодичне видання, вони вважають, що коментарі та Інтернет-ресурси повинні давати зжату інформацію по кожному елементу складу кримінального правопорушення. Що стосується Інтернету, то це взагалі катастрофа. Так, наприклад, суб'єкт кримінального правопорушення загальний - і все! За вчинення кримінального правопорушення із залученням неповнолітнього або малолітнього (ч. ч. 2 і 3 ст. 307) та щодо малолітнього (ч. 3 ст. 307) суб'єктом може бути лише повнолітня особа. Суб'єктивний бік кримінального правопорушення характеризується пря-

мим умислом і метою збуту під час виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання особою наркотичних засобів або психотропних речовин. Про умисел на збут наркотичних засобів або психотропних речовин можуть свідчити як відповідна домовленість з особою, яка придбала чи виготовила ці засоби або речовини, так і сукупність інших обставин: їх великий або особливо великий розмір, упакування та розфасовка, наявність сировини для їх виготовлення тощо [5]. Що ми можемо сказати про таку Інтернет-інформацію? Що об'єктивні ознаки (кількість, упакування, наявність сировини) є підставою для визначення суб'єктивної ознаки кримінального правопорушення, а саме мети.

Тоді як коментарі достатньо формально підходять до цього питання. Так, наприклад, проаналізуємо один із таких коментарів (здебільшого вони тотожні).

Починаючи із суб'єкта коментар дає такі рекомендації: відповідно до ч. 1 с. 18 КК України, суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. При цьому відсутність ст. 307 КК України у ч. 2 ст. 22 КК України зазначає, що особи у віці 14-16 років не є суб'єктами кримінального правопорушення «незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» [1]. На цьому коментар стосовно суб'єкта кримінального правопорушення закінчується. Що ж стосується суб'єктивного боку, то сказано, що кримінальні правопорушення, передбачені ст. 307 КК України, завжди вчиняються з прямим умислом, що поєднується зі спеціальною метою збуту під час виробництва, придбання, зберігання, перевезення або пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин. Здебільшого це кримінальне правопорушення вчиняється з корисливих мотивів і з корисливою метою. Досліджуючи мету конкретної протиправної поведінки, варто врахувати кількість наркотиків або психотропних речовин, які були предметом кримінального правопорушення, чи вживав їх винний, інші обставини справи. Мотиви поведінки для кваліфікації значення не мають [6, с. 532.]. Як вірно підкреслюється у цьому коментарі, мотив не впливає на кваліфікацію. А чому саме не впливає? А тому, що спеціально не зазначено в диспозиції статті й, відповідно, на кваліфікацію не впливає. Коментар закріплює позицію щодо того,

що правоохоронці (в особі слідчого, прокурора) мають не звертати увагу на те, що збуджувало бажання вчинити кримінальне правопорушення, достатнього того, що мета (збут) досягнута. Але чи пов'язані між собою мотив та мета? Де мотив - це те, що збуджує бажання вчинити кримінальне правопорушення, а мета - це кінцевий результат, якій прагне досягти злочинець. Відповідно, щоб кваліфікувати за ст. 307 КК України, достатньо факту передачі наркотичних засобів. Але якщо немає значення мотив, то чому, наприклад, суддя в мотивованій частині вироку повинен мотивувати винесене рішення на підставі зазначених доказів? Він також може стверджувати, що так я уявляю мету своєї роботи, проте це буде замало. На нашу думку, мотив повинен впливати на кваліфікацію обов'язково під час притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 307 КК України, та він повинен бути обов'язково корисний (при цьому користь може трактуватися дещо більше ніж звичайно, наприклад, не тільки збагачення, а й просування по кар'єрних сходах, подяка тощо), тільки в такому разі може бути досягнута справедливність під час притягнення до кримінальної відповідальності. Обґрунтовуючи дану позицію, звернемо увагу на те що, якби ми мали об'єктивно сформульований Кримінальний кодекс або, іншими словами, матеріальне визначення кримінального правопорушення, то тоді не було б сумнівів про правильно визначену кваліфікацію, проте закон України про кримінальну відповідальність сформульовано як формально-матеріальний, який ґрунтується на суб'єктивному ставленні, тому суб'єктивний бік є головною ознакою для вірної кваліфікації. І якщо мета передбачена у диспозиції статті, вона стає обов'язковою ознакою кримінального правопорушення, але збут як мета повинен підкріплюватися відповідним мотивом. І тільки в такому разі кваліфікуватися за ст. 307 КК України. Чому ми наполягаємо саме на такій кваліфікації? А тому, що, як відомо, законодавець прямо вказує на те, що у кримінальному праві існує поняття «презумпція осудності». Відповідно до цієї презумпції, особа вважається осудною, доки не буде висновку СМЕ щодо неосудності особи. Хотілося б зазначити, що існує дві категорії осіб, які вчиняють кримінальне правопорушення, передбачене ст. 307 КК України, керуючись судовою практикою. До першої категорії відносяться не казуальні злочинці, а особи, які характеризуються зазвичай стійкою антиправовою та антисоціальною поведінкою. Здебільшого злочинці - безробітні особи, які схильні до алкоголізму та наркоманії [3], зазвичай мають

лише середню освіту тощо. Окрім того, збут наркотичних засобів та психотропних речовин є для цих осіб способом швидкого та тимчасового збагачення, причому вчинення цього кримінального правопорушення для злочинців здебільшого є раптовим (умисел раптово виник) через збут наркотичних засобів. Друга категорія осіб учиняє зазначене кримінальне правопорушення за наявності в особи захворювання на наркоманію, яка і стає стимулом учинення незаконних дій. Але особа є наркоманом (страждає на наркоманію), її не можна визнавати повністю осудною, ця особа або неосудна, або обмежена осудна, проте, як було зазначено вище, у нашій країні існує «презумпція осудності» і, відповідно, призначення експертизи не є обов'язковим, але це, на нашу думку, є прогалиною в законодавстві. За кваліфікації стан сп'яніння є обставиною, що обтяжує покарання, проте обмежена осудність - пом'якшуючою обставиною, а неосудність виключає кримінальну відповідальність. На нашу думку, непризначення експертизи й невизнання наявності хвороби наркозалежної особи суттєво впливають на порушення прав особи. Що далі впливає на неправильну кваліфікацію і, як наслідок, на довіру до органів державної влади. Чому ми підтримуємо таку позицію? Бо на практиці трапляються випадки, коли особу притягують до кримінальної відповідальності за ст. 307 КК України і визначають як збут дії, пов'язані з передачею наркотичних засобів іншим особам, наприклад шляхом розповсюдження закладок, але при цьому особа, яку притягують за ст. 307 КК України, є хворою на наркозалежність і вчиняє ці дії задля отримання дози наркотичних засобів для усунення стану абстиненції (і таких випадків достатньо велика кількість), проте правоохоронці не вдаються у мотиви вчинення, бо, як було попередньо розглянуто, згідно із законом про кримінальну відповідальність мотив не є обов'язком під час кваліфікації ст. 307 КК України й, відповідно, встановлювати його не обов'язково. Окрім цього, як також було розглянуто вище, осудність передумується і відповідно визначатися з нею на стадії досудового розслідування також не обов'язково. Суд, якщо в нього будуть сумніви щодо осудності, може далі на стадії судового розгляду її призначити, але це тільки у тих випадках, коли судді буде не байдуже доля наркозалежної особи, проте з вироків суду вбачається, що нашим суддям не дуже важливо, за якою статтею притягнути особу - за ст. 309 чи ст. 307 КК України, бо бажання затягувати судовий розгляд у зв'язку з можливістю виявлення хвороби і призначення

експертизи не має. Що залишає всю суть суб'єктивного ставлення у вину поза увагою органів, які призначають покарання. Що стосується вчинення у стані сп'яніння, то якщо особа хвора на наркоманію, цей факт не може бути визнаним як обставина, що обтяжує покарання, а лише може вважатися пом'якшуючою обставиною на підставі СМЕ, бо особа або неосудна, або обмежено осудна.

Хотілося б погодитись із ПВСУ, де зазначено, що умисел на збут наркотичних засобів або психотропних речовин можуть свідчити: домовленість з особою, яка придбала чи виготовила ці засоби чи речовини; великий або особливо великий їх розмір; спосіб упакування та розфасування; поведінка суб'єкта кримінального правопорушення; те, що особа сама наркотичні засоби чи психотропні речовини не вживає, але виготовляє та зберігає їх, тощо. При цьому слід мати на увазі, що відповідальність за збут таких засобів і речовин настає незалежно від їх розміру [7]. Тут, хоча й оминаючи мотив, мету та осудність, ПВСУ дає більш розгорнуте розуміння збуту, яке стосується об'єктивних ознак, але хоча б уточнює дії суб'єкта.

Наприкінці хотілося б процитувати деяких учених відносно ставлення та значення суб'єктивного боку для кваліфікації кримінальних правопорушень. Так, Є.В. Фесенко вважає, що від правильного встановлення ознак суб'єктивного боку безпосередньо залежать висновок про винність особи у скоєному злочині, правильна кваліфікація його діяння та призначення відповідного покарання [8, с. 143]. На думку М.Г. Іванова, виходячи з такого неоднозначного розуміння стану сп'яніння, під час розв'язання питання про покарання особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння у такому стані, варто брати до уваги характер сп'яніння (добровільне, вимушене, необачливе, «для хоробрості», та ін.) [9, с. 45]. На думку А.А. Піонтковського, вчення про вину є одним з основоположних елементів теорії кримінального права. Без вини не може бути кримінальної відповідальності. Правильне розуміння вини має велике значення у боротьбі зі злочинністю та зміцненні законності в державі [10, с. 301]. В.А. Бублейник вважає що особливої складності набуває встановлення спеціальної мети даного кримінального правопорушення - збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Це пояснюється особливою складністю доказування зазначеної мети, оскільки вона повинна знаходити об'єктивне відображення в діях особи [11, с. 12]. Мета кримінального правопорушення, як і вина, обмежується інтелектуальним і вольо-

вим змістом. Разом із тим необхідно зазначити, що у науковій літературі вже висловлювалася думка про те, що емоційна ознака у психологічному критерії повинна знайти законодавче закріплення під час визначення поняття осудності (неосудності) [12, с. 11].

Висновки. На підставі проаналізованої проблематики сформульовано деякі пропозиції щодо Закону України про кримінальну відповідальність, а крім того, до ППВСУ, які нині стають джерелом кримінального права, згідно з прийнятим Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», згідно зі ст. 17 на національні суди покладено обов'язок застосовувати у розгляді справ Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права [13].

Так, на нашу думку, доречним є внесення змін до чинного законодавства:

зобов'язати під час проведення досудового розслідування у кожному випадку за кваліфікації ст. 307 КК України визначатися з осудністю особи шляхом призначення експертизи;

доповнити ст. 307 КК України, окрім мети, і мотивом учинення кримінального правопорушення, а саме корисливим.

Література

1. Кримінальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 6 берез. 2021 року. Київ : Паливода А.В., 2020. 264 с.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2005-2016 рр. Київ : ГПУ. 400 с.
3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення, передбачені ст. 307 КК України, та результати їх досудового розслідування з 2017 по 2020 р. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&c=fo#.
4. Савченко А.В., Шуляк Ю.Л. Кримінальна відповідальність за шахрайство в Україні та за кордоном: порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2013. 216 с.
5. Коментар до статті 307. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. URL: <http://jurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/304.php>.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельник, М.І. Хавронюк ; 9-е вид., перероб. та доп. Київ : Юрид. думка, 2012. 1021 с.
7. Постанова ПВСУ Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засо-

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

бів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>.

8. Фесенко Є.В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони : монографія. Київ : Атіка, 2004. 280 с.

9. Иванов Н.Г. Ответственность за преступления, совершённые в состоянии опьянения. *Законность*. 1998. № 3. С. 43-45.

10. Пионтковский А.А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву. Москва, 1961. 401 с.

11. Бублейник В.А. Борьба с незаконным збутом наркотичних засобів. Кримінально-правовий і кримінологічний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2007. 20 с.

12. Лень В.В. Кримінально-правові проблеми визначення осудності злочинця : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; ХНУВС. Харків, 2003. 19 с.

13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

Собко Г. М.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права та
кримінології
Одеського державного університету
внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-5938-3400

Мох Т. П.,
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки
Одеського державного університету внутрішніх
справ